

فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه شخصی حجة الاسلام و المسلمین محمد حسن علامی، اهدایی به کتابخانه آستان قدس رضوی (ع)

محمد وفادار مرادی^۱

چکیده

تاریخ مستند کتابخانه به نحوی با تاریخ وقف، مرتبط و عجین شده است. از این رو معرفی واقفان و شمه‌ای از ترجمه احوال آنان به همراه شناسایی و فهرست کتب خطی وقفی هر یک، از جمله اهداف اولیه پژوهشگران کتابخانه آستان قدس رضوی است. بر همین اساس در نوشتار زیر شرح احوال «شادروان حجة الاسلام حاج شیخ محمد حسن علامی» و فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه شخصی ایشان که در سال ۱۳۸۲ وقف کتابخانه سرکار فیض آثار رضوی علیه السلام شده ارائه گردیده و امید است معرفی‌هایی از مجموعه‌های دیگر واقفان، بتدریج تهیه و به اطلاع محققان فرهیخته رسانده شود.

کلیدواژه‌ها: وقف، کتاب خطی، فهرست الفبایی.

اکثر علمای امامیه در طول حیات درخشان خویش بنا به ضرورت دسترسی آسان به منابع، به تدریج مجموعه‌های نفیسی از کتب خطی را جمع‌آوری نموده‌اند و از این رهگذر نام نیک آنان علاوه بر مؤلف و نویسنده، به عنوان صاحب کتابخانه نیز شهره تاریخ گردیده

---

۱. کارشناس ارشد کتابداری (گرایش کتب خطی) و رئیس بخش مخطوطات

است. از این رو بعد از حیات آنان در بسیاری از کتب و رسائل در هنگام ذکر و نقل مطلبی علمی، به نحوی از انحا از نسخه یا نُسَخ موجود در کتابخانه ایشان یاد شده است که بعضاً در سایه وقایع و حوادث ناگوار تاریخی، اینک اثری از آن کتابخانه بر جای نمانده است. اما با این همه در بررسی مختصر در تاریخ وقف و اهدای مجموعه‌ها در کتابخانه‌های مشهور موجود، نام جاودانه علمایی ملاحظه می‌شود که در زمان حیات خویش یا بعد از رحلت، حسب الوصیه ایشان یا حتی به رغم نبود وصیت بر اساس نیت خیر فرزندان، کتابخانه شخصی آنان تا زمان حاضر موجود است و علاوه بر صدقه جاریه برای آنان، یا ور مناسبی در تحقیقات و پژوهش‌های دیگران گردیده است که بالطبع شاهد مثال این مهم بیش از هر مکان، در کتابخانه «سرکار فیض آثار حضرت رضا» (علیه آلاف التحیه و الثناء) مشاهده می‌گردد. زیرا با مروری اندک بر تاریخ کتابخانه، نام کتابخانه‌های علمای خیراندیش بسیاری در حافظه تاریخی کتابخانه باقی مانده و روشنی‌بخش حیات طیبه وقف است؛ از قبیل «ابن خاتون عاملی» (قرن ۱۱ ق)، «شیخ (محمد بن حسین) بهایی عاملی» (۱۰۳۱-۹۱۳ ق) و «قاضی نورالله شوشتری» (۱۰۱۹-۹۵۶ ق) که نام تمامی آنان مقاله مستقل و مفصلی را می‌طلبد - این زمان بگذارد تا وقت دیگر.

در میان جمع غفیر واقفان معاصر اخیر، نیکنامانی همانند زنده‌یادان «حجة الاسلام محمد حسن علمای»، «حجة الاسلام علی بن محسن علی یاری غروی»، «دکتر محمد تقی مقتدری»، «استاد زین‌الدین جعفر زاهدی» و دیگران مجموعه‌های معتابهی را تقدیم آستان جانان نموده‌اند که تلاش داریم به صورت مختصر و الفبایی، کتب خطی آنان را معرفی نماییم تا ضمن اطلاع‌رسانی زود هنگام به اصحاب پژوهش و تحقیق، ذکر جمیل سپاس و تقدیری به محضر خاندان آنان باشد، بمنه و کرمه.

فقیه پارسا، شادروان «حجه الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمد حسن علمای» فرزند «حاج محمد صادق تاجر اصفهانی» از معاریف تجار اصفهان است که به کرمانشاه مهاجرت نمود. وی در هنگام سکونت پدر در بلدة کرمانشاه، سال ۱۳۰۵ هـ. ق. پا به عرصه گیتی نهاد و برخلاف اخوان دیگر که ادامه‌دهندگان حرفه پدر بودند، علاقه زاید الوصفی به تحصیل علوم دینی داشت. از این رو بعد از گذراندن مقدمات در همان شهر، برای

تحصیلات عالیّه خصوصاً سطوح فقه و اصول، به نجف اشرف عزیمت کرد و در آنجا از محضر بزرگانی همانند «آقا ضیاءالدین عراقی» (۱۳۲۱-۱۲۴۰ هـ. ق.)، «سید ابوالحسن اصفهانی» (۱۳۳۵-۱۲۴۶ هـ. ق.) و «آخوند ملا کاظم خراسانی» (۱۳۲۹-۱۲۵۵ هـ. ق.) کسب فیض نمود و نهایتاً در سنه ۱۳۳۵ ق. به کرمانشاه مراجعت و ضمن تدریس و تربیت شاگردان، حیات لطیف خویش را سپری کرد تا آن که در تاریخ چهارم محرم الحرام ۱۳۹۴ مسافر دیار جاودان شد و در مقبره خانوادگی واقع در صحن مسجد المهدی یا مسجد ترکها (مسجد وکیل الدوله سابق) کرمانشاه، روی در نقاب خاک کشید - رحمة الله علیه رحمة واسعة.

کتابخانه شخصی مشارالیه شامل ۳ نسخه قران خطی، ۸۷ نسخه کتاب خطی و یک نسخه دستنویس است که توسط فرزند ایشان (جناب آقای «مهندس عبدالحمید علّامی» ساکن تهران) در اسفند ۱۳۸۲ به کتابخانه ثامن الائمه حضرت رضا علیه السلام وقف و اهدا گردید، تقبل ۰۰۰۱ منه.

اینک چنان که گذشت تلاش خواهد شد کتب خطی نامبرده به صورت مختصر معرفی گردد، و به شیوه فهرست الفبایی مشتمل بر عنوان کتاب، زبان و موضوع آن، نام مؤلف، شماره ثبت کتاب در کتابخانه، نوع خط و نام کاتب، تاریخ و محل تحریر، تعداد برگ، و ذکر کمال و نقص نسخه، معرفی کنیم و اطلاعات کتابشناسی و نسخه شناسی نسخه ها را برای اصحاب تحقیق، ضبط نماییم. بدیهی است اطلاعات تفصیلی آن ها در مجلدات فهرس کتابخانه به اطلاع خواهد رسید.

اختصارات:

نل = ناقص الاول.

نر = ناقص الآخر.

نف = ناقص الطرفين.

گک = برگ.

ر. ک. به = رجوع کنید به:

احکام الهمزه

عربی، نحو از ۴۰۰؟

۳۰۱۷۱ (نستعلیق تحریری، ۱۳ ق. کامل،
 ۴ گ)

اخبار النبی (ص)

عربی منظوم، اخبار. از ۴۰۰؟

۳۰۲۳۹ (نسخ، ۱۳ ق. نل)

اربعین

عربی، اخبار. مؤلف: شیخ سعد بن ابراهیم
 بن حسن بن عل اربلی [در نسخه اردبیلی
 آمده] (قرن ۸ ق)

۳۰۱۸۳ (نسخ حسن بن احمد بن
 زین‌الدین هجری احسایی ۱۲۲۵ ق، ۹
 برگ کامل)

ارجوزه (- فی محاسن الآداب)

عربی، اخلاق. از سید علیخان مدنی
 دشتکی (- ۱۱۲۰ ق)

۳۰۱۸۶ (نسخ حسن بن احمد بن
 زین‌الدین هجری ۱۳ ق، ۹ برگ، کامل)

الارشاد - (فی معرفة حجج الله علی العباد)

عربی، اخبار. از شیخ محمد بن نعمان مفید
 (۴۱۷-۳۳۸ ق.)

۳۰۱۹۳ (نستعلیق ۱۳ ق، کامل)

ارشاد الاذهان

عربی، فقه، از علامه سدیدالدین حسن بن
 یوسف حلّی (۶۴۸-۷۲۶ ق.)

۳۰۱۹۲ (نسخ عبدالله، ۹۰۶ ق. کامل)

۳۰۱۹۸ (نسخ ۱۰ ق، نر)

اسرار الشهاده

عربی، اخبار. از سید کاظم بن قاسم رشتی
 (- ۱۲۵۹ ق) در جواب سؤال حاج
 عبدالوهاب قزوینی در بیان اسرار واقعه
 طف.

۳۰۱۶۵ (نستعلیق، ۱۳ ق، ۱۳ برگ، کامل)

الامالی = مجالس

عربی، اخبار. از ابو جعفر محمد بن علی
 بن بابویه قمی (- ۳۸۱ ق)

۳۰۱۸۱ (نسخ، ۱۱ ق، کامل، نسخه
 مصحّح و در ۱۲۲۹ ق در تملک شیخ
 احمد احسایی بوده)

الانظار المحکمه = حاشیه بر عروة الوثقی؟

عربی، فقه، از آقا ضیاء‌الدین عراقی.

تاریخ تألیف ۲۰ رمضان ۱۳۳۸ ق. نام
 کامل مؤلف «محمد نبی بن میرزا محمد
 علی بن میرزا آقا بن میرزا عبدالرضا بن
 عبدالرزاق» در این نسخه ضبط شده.

۳۰۲۳۰ (نسخ تحریری، ۱۳۳۸ ق، نل)

تحفة حاتمی

فارسی، ریاضی، از شیخ (بهاء‌الدین محمد
 بن حسین) بهایی عاملی (- ۱۰۳۱ ق).

شامل هفتاد باب در معرفت اسطرلاب.

۳۰۱۷۳ (نستعلیق محمد حسین بهجت

۱۲۴۶ ق، نل، ۲۴ گ)

تحفة الذاکرين

فارسی، اخبار. از حاجی محمد کرمانشاهی بن علی محمد مازندرانی در فضائل خمسه طيبه تألیف در ۱۲۷۸ ق. ۳۰۲۲۳ (نستعلیق مخلوط به شکسته مؤلف، ۱۳ ق، کامل)

تحفة القراء

فارسی، تجوید. از ملا مصطفی بن ابراهیم قاری. تاریخ تألیف: ۱۰۶۷ ق، در مکه معظمه بنام شاه عباس دوم. ۳۰۲۰۸ (نسخ محمد حسین بن محمد رضا فراهی ۱۲۷۴ ق، کامل)

تقریرات الاصولیه

عربی، اصول فقه. از آقاضیاءالدین عراقی (۱۲۷۸-۱۳۶۱ ق). مقرر: صفر علی عراقی. ۳۰۱۹۹ (نسخ تحریری صفر علی عراقی ۱۳۳۶ ق، نل)

تمهید القواعد (فی شرح قواعد التوحید)

عربی، عرفان. از صائن الدین علی ترکه اصفهانی. متن از صدرالدین محمد ترکه اصفهانی. ۳۰۱۷۵ (شکسته نستعلیق علی اکبر،

۱۳۰۴ ق، ناقص)

تهذیب الاحکام

عربی، اخبار. از شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (۳۸۵-۴۶۰ ق) ۳۰۱۴۹ از صلوه تا آخر قرار (نسخ محمد بن محمد طاهر حسینی خوراسکانی، ۱۰۶۹ ق اصفهان، کامل) ۳۰۱۴۴ ج اول تا زکوة (نسخ محمد حسن بن حسین بن حاجی سلطان ۱۱۳۷ ق. کامل، مصحح)

جلاء العیون

فارسی، اخبار. از علامه (محمد باقر بن محمد تقی) مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق) ۳۰۱۴۶ (نستعلیق ۱۳ ق، نر)

جنگ

فارسی، ادعیه، جامع: شریفه بنت بی بی ملّا شامل تعویذات، دفع آفات، دعاء تعلیمی جبرئیل به پیامبر (ص). ۳۰۲۰۴ (نسخ جامع ۱۰۱۱ ق. نل)

جنگ اشعار

عربی، ادبیات. اثر طبع حسن بن احمد بن زین الدین احسائی هجری (۱۳ ق). ۳۰۱۸۵ (نسخ ناظم، ۱۳ ق، کامل)

جواب المسائل

عربی، عقاید، مجیب: شیخ احمد احسائی در جواب ملا رشید و دیگران. ۳۰۱۸۸ (نسخ ۱۳ ق، کامل، ۴۰ گ)

جواب المسائل

عربی، حکمت - از شیخ احمد احسائی
(- ۱۲۴۱ ق)

در جواب سید ابوالحسن جبارانی در
حقیقة عقل و نفس.

۳۰۱۷۲ (نسخ ۱۳ ق، کامل: ۷ گگ)

حاشیه بر فوائد الضیائیه

عربی، نحو. از ملا عصام‌الدین ابراهیم بن
محمد بن عربشاه اسفراینی (- ۹۴۳ ق)

تعلیقات بر شرح ملا عبدالرحمن جامی
بر کافیه ابن حاجب است.

۳۰۱۶۹ (نستعلیق ۱۳ ق، نر، ۸ گگ)

حاشیه بر تهذیب المنطق

عربی، منطق. از ملا عبدالله بن
شهاب‌الدین حسین یزدی شهابادی

(- ۹۸۱ ق)

۳۰۲۱۹ (نسخ ۱۲۵۷ ق، نر. متن تهذیب
در صدر اوراق کتابت شده)

حاشیه بر شرح جدید تجرید العقاید

عربی، حکمت. از شمس‌الدین محمد
خضری (- ۹۴۲ یا ۹۵۷ ق) تعلیقات بر

شرح ملاعلی قوشجی است.

۳۰۲۱۸ نستعلیق علیدوست گیلانی ۱۰۲۲ ق،
کامل، نسخه در ۱۳۰۶ ق در تملک میرزا
تقی طهرانی بوده)

حاشیه بر شرح شمسیه

عربی. منطق. از میر سید شریف جرجانی
(- ۸۱۶ ق). تعلیقات بر شرح قطب‌الدین

رازی است.

۳۰۲۲۶ (نسخ فخرالدین بن میرزا حسین
حسینی ۱۰۷۰ ق. نل)

۳۰۲۱۳ (نسخ ۱۱ ق، نر، فاقد مقدمه
است).

حاشیه بر فوائد الضیائیه

عربی، نحو. از سید نعمت‌الله بن عبدالله
جزائری شوشتری (- ۱۱۱۲ ق)

۳۰۲۲۰ (نستعلیق، ۱۳ ق، نل)

حاشیه بر کافی

عربی، اخبار. از ملامحمد امین بن محمد
شریف استرآبادی اخباری (- ۱۰۳۶ ق در
مکه).

۳۰۱۵۳ اصول (نسخ ۱۰۹۶ ق، کامل).

حاشیه بر کافی

عربی، اخبار. از رفیع‌الدین
محمد بن حیدر طباطبائی نائینی معروف به
میرزا رفیعا (- ۱۰۸۰ ق) مستن از

ثقة الاسلام کلینی

۳۰۱۵۴ (نسخ ۱۰۹۶ ق، کامل)

الحقایق فی اسرارالدین

عربی، اخبار. از ملامحسن (محمد بن شاه
مرتضی) فیض کاشانی (- ۱۰۹۱ ق)

۳۰۲۱۲ (نسخ ۱۲ ق، کامل. نسخه در

۱۲۰۸ ق، در تملک شیخ احمد احسائی

بوده است).

الخطب

ربیع الاسابیع

فارسی، ادعیه. از علامه محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (- ۱۱۱۰ ق)
 ۳۰۲۰۹ (نسخ علی بن محمد ابهری،
 ۱۱۲۶ ق، کامل)

عربی، اخبار. از ۴۰۰۰

۳۰۲۲۵ (نسخ ۱۲ ق. نل. بیاضی، نسخه
 توسط علامه مجلسی تکمیل و تصحیح
 شده)

رشرح الحساب (- فی شرح نظم الحساب)

عربی، ریاضی. از ملامحسن بن محمد طاهر قزوینی (۱۲ ق.). ناظم: قوام الدین سیفی قزوینی، متن از شیخ بهایی.
 ۳۰۱۶۶ (نسخ محمد حسین مهر، ۱۲۴۱ ق.
 ظهر برگ اول یادداشت وقف بخط محمد حسین بهجت بن نظیر علی کرمانشاهی در ۱۲۴۵ ق کتابت شده)

خلاصة الاذکار

عربی، ادعیه. از ملامحسن (محمد بن شاه مرتضی) فیض کاشانی (- ۱۰۹۱ ق)
 ۳۰۲۱۶ (نسخ محمد بدیع بن شریف الدین، ۱۰۷۹ ق، کامل)

الدرة الغرویه

عربی، فقه منظوم. از سید محمد مهدی بحر العلوم طباطبائی بروجردی (- ۱۲۱۲ ق)

زاد المسافرین

فارسی، طب. از محمد مهدی بن علینقی شریف
 تألیف: ۱۱۴۱ ق.
 ۳۰۲۰۶ (نستعلیق محمد الموتی ۱۲۳۶ ق،
 نف)

۳۰۱۸۷ (نسخ یوسف بن حسن به احمد بن زین الدین هجری احسائی ۱۲۴۶ ق،
 ۵۵ گک، کامل)

زبدة الطب = زبدة الکامل

فارسی، طب منظوم. اثر طبع حکیم شرف الدین در ۹۱۰ ق.
 ۳۰۱۹۴ (نستعلیق ۱۳ ق، کامل)

دستور العمل و تصحیح جداول (- شرح زیج الغ بیگ)

فارسی، هیأت و نجوم. از محمود بن محمد مشهور به میرم فرزند قاضی زاده رومی، تألیف ۹۰۴ ق جهت سلطان با یزید بن سلطان محمد

سؤال و جواب

فارسی، نجوم. از ۴۰۰۰؟ در بیان اصول علم هیأت.
 ۳۰۱۹۷ (نستعلیق ۱۳ ق، کامل)

۳۰۲۰۱ (نسخ ۱۰ ق، در حیات مؤلف،
 نل)

سیر و سلوک = وصول حق

فارسی، عرفان - از میرزا ابوالحسن بن اسماعیل محقق اصطهباناتی شیرازی (قرن ۱۴ ق)

۳۰۱۵۸ (نستعلیق محمد باقر ۱۳۱۱ ق، ۱ برگ)

شافیه

عربی، صرف. از ابو عمرو عثمان بن عمر معروف به ابن حاجب مالکی (- ۶۴۶ ق). ۳۰۲۲۴ (نسخ ۱۱ ق، نل، ۷۵ گ)

شرایع الاسلام

عربی، فقه امامیه، از محقق (جعفر بن حسن) حلی (- ۶۷۶ ق). ۳۰۱۵۰ (نسخ صدرالدین عبدالله بن صفی‌الدین علیا ۱۰۷۶ ق. از اول تا وصایا)

شرح جدید تجرید الاعتقاد

عربی، حکمت. از علاء‌الدین علی قوشجی (- ۸۷۹ ق). متن از خواجه نصیرالدین محمد طوسی (- ۶۷۲ ق) ۳۰۱۵۱ (نستعلیق محمد یوسف طالقانی ۱۰۳۵ ق، نل از جواهر تا آخر)

۳۰۱۵۲ (نسخ ۱۲ ق، نف، جواهر و اعراض)

شرح حدیث «ان الله تبارک و تعالی نور

محمد...»

عربی، اخبار. از آقا محمد کریم خان کرمانی (- ۱۲۲۸ ق) در جواب حاج محمد علی رشتی

۳۰۱۶۴ (نسخ ۱۳ ق، کامل)

شرح حدیث حقیقت

عربی، اخبار. از میرزا ابوالحسن بن اسماعیل محقق اصطهباناتی شیرازی (قرن ۱۴ ق)

۳۰۱۵۶ (نستعلیق محمد باقر ۱۳۱۰ ق، ۸ برگ)

شرح حدیث حقیقت

فارسی، اخبار. احتمالاً از میرزا ابوالحسن محقق اصطهباناتی شیرازی (قرن ۱۴ ق) ۳۰۱۵۷ (نستعلیق محمد باقر ۱۳۱۱ ق، ۳ برگ)

شرح دعاء کمیل

عربی، ادعیه. از میرزا ابوالحسن بن اسماعیل محقق اصطهباناتی شیرازی بنام اویس میرزا قاجار. ۳۰۱۵۵ (نستعلیق محمد باقر، ۱۳۱۱ ق، کامل)

شرح زیارت جامعه کبیره

عربی، ادعیه. از...؟

۳۰۱۶۱ (نسخ ۱۳ ق، نف)

صفيحه

عربی، اسطرلاب و نجوم، از شیخ
بهاء‌الدین محمد بن حسین بهایی
(- ۱۰۳۱ ق)
۳۰۱۷۴ (نستعلیق محمد حسین بهجت
۱۲۴۶ ق. ۵ گ)

عدة الداعي (... و نجاح الساعي)

عربی، ادعیه. از جمال‌الدین ابوالعباس
احمد بن فهد حلّی (- ۸۴۱ ق). تألیف:
۸۰۱ ق

۳۰۲۱۵ (نستعلیق صدرالدین محمد بن
محمد شفیع صفوی ۱۰۸۱ ق.)

غرایب القرآن (- و غائب الفرقان)

عربی، تفسیر. از نظام‌الدین حسن بن
محمد نیشابوری (قرن ۸ ق)
۳۰۱۹۰ از آل عمران تا براءة (نستعلیق ۱۱ ق)

فضائل امیرالمومنین (ع)

عربی، اخبار. از ۲۰۰۰؟
۳۰۱۸۴ (نسخ حسن هجری بن شیخ احمد
بن زین‌الدین احسایی، ۱۳ ق، نر، ۱۰
برگ)

الفوائد

عربی، نحو، از ۲۰۰۰؟
۳۰۱۷۰ (نستعلیق ۱۳ ق، ۵ برگ، نر)

شرح شرایع الاسلام

ر. ک. به: مدارک الاحکام

شرح فوائد

عربی، حکمت. شرح و متن از شیخ احمد
بن زین‌الدین احسایی (- ۱۲۴۳ ق).
۳۰۱۸۲ (نستعلیق ۱۳ ق، نف)

شرح مختصر تلخیص المفتاح

عربی. معانی و بیان. از سعدالدین مسعود
بن عمر تفتازانی (- ۷۹۲ ق). متن از
جلال‌الدین محمد خطیب دمشقی (- ۷۳۹
ق)
۳۰۲۱۴ (نستعلیق ۱۰ ق، کامل)

شرح المكتسب

ر. ک. به: نهاية الطلب

شرح هداية الحكمة

عربی، حکمت. از قاضی میرحسین بن
معین‌الدین میبیدی (- ۹۱۰ ق). تاریخ
شرح: ۸۸۰ ق. متن از اثیرالدین ابهری.
۳۰۲۱۷ (نستعلیق ۱۰ ق. برگ اول ناقص).
۳۰۲۱۰ (نسخ حسن خاکساری ۱۲ ق در
شیراز، کامل. ظهر برگ اول یادداشت
ملااحمد بن آقا محمد علی کرمانشاهی
در ۱۲۰۹ ق کتابت شده و نسخه به سال
۱۲۰۹ ق در تملک ملا عبدالعلی بن نامدار
بحرانی و در ۱۳۰۲ ق در تملک دکتر
ابوالقاسم طیب بنارسی در کرمانشاه
بوده)

الفواید الضیائیه = شرح کافیه

عربی. نحو. از ملا عبدالرحمن جامی
(- ۸۹۸ ق)

متن از ابن حاجب.

۳۰۲۰۲ (نسخ میرزا محمد بن حاجی نظر
سنجانی، ۱۲۴۲ ق)

قربادین

فارسی، طب. از ۳۰۰؟

۳۰۱۶۲ (نسخ ۱۳ ق، نف)

القرعه (رسالة فی -)

عربی، علوم غریبه. منسوب به امام صادق
(ع)

۳۰۲۰۰ (نسخ ۱۳۲۵ ق. کامل)

کافی

عربی، اخبار. از ثقة الاسلام محمد بن
یعقوب کلینی رازی (- ۳۲۸ ق)

۳۰۱۸۰ فروع و حجت (نسخ ۱۱ ق، نف)

الکشاف (- عن حقایق التنزیل)

عربی، تفسیر. از علامه جلال‌الله ابوالقاسم
محمود بن عمر زمخشری (- ۵۳۸ ق)

۳۰۱۴۵ از سوره. مص، تا احزاب (نسخ
ق، نسخه در ۱۲۲۶ ق در تملک

عبدالعزیز بن احمد بن ناصر بود)

مبادی الاصول

عربی، اصول فقه. از علامه سدید الدین
حسن بن یوسف حلّی (- ۷۲۶ ق).

۳۰۱۹۱ (نسخ ابراهیم بن محمد
روضه‌خوان باشی، ۱۲۶۹ ق. کامل)

مجالس

ر. ک. به: الامالی

مجربات

فارسی، طب. از ۳۰۰؟ مؤلف از ذخیره
خوارزمشاهی و اغراض الطیبه بسیار نقل
دارد.

۳۰۲۲۲ (نسخ، ۱۰ ق، نف)

مجربات

فارسی، طب. از محمد مهدی بن علینقی
شریف (قرن ۱۲ ق)
۳۰۲۰۵ (نستعلیق ۱۲۳۶ ق، کامل)

مجمع البیان (- لعلوم القرآن)

عربی، تفسیر. از ابوعلی فضل بن حسن
طبرسی (- ۵۴۸ ق)

۳۰۱۴۷ از براه تا یوسف (نسخ ۱۱ ق، نف)

مختصر النافع

عربی، فقه امامیه، اصل و شرح از
نجم‌الدین ابوالقاسم جعفر بن حسن حلّی
(- ۶۷۶ ق). کتاب شرح مختصر شرایع
مؤلف است.

۳۰۲۱۱ (نسخ، ۱۰ ق، نف)

مدارک الاحکام (- فی شرح شرایع

الاسلام)

عربی، فقه امامیه. از سید محمد بن علی
عاملی (- ۱۰۰۹ ق) تاریخ شرح: ۹۹۸ ق.

متن از محقق حلّی مذکور فوق است.

۳۰۱۸۹ ج اول (نسخ، ۱۲۲۴ ق. کامل)

مرآة العارفين

عربی، عرفان، از صدرالدین محمد بن اسحاق قونوی

۳۰۱۷۷ (شکسته نستعلیق علی اکبر ۱۳۰۵ ق ۴ برگ)

معارض القدس

عربی، حکمت. از امام محمد بن محمد غزالی طوسی (- ۵۰۵ ق) ۳۰۲۲۱ (نسخ ۱۰ ق، نر)

معجون الهی

ر. ک. به: مهیج الاشواق

مفاتیح الشرایع

عربی، فقه امامیه. از ملامحسن (محمد بن شاه مرتضی) فیض کاشانی (- ۱۰۹۱ ق) ۳۰۱۷۸ عادات و معاملات (نسخ محمد ابراهیم بن حسن رضا، ۱۱۹۲ ق در کاشان)

مقالات الاصول

عربی، اصول فقه. از آقا ضیاءالدین عراقی (۱۲۷۸ - ۱۳۶۱ ق)

۳۰۲۳۱ (نسخ تحریری ۱۴ ق. نل، حواشی نسخه به قلم مؤلف).

مقالة في علل الجرب

فارسی، طب. از محمد حسین بن نظر علی طیب

۳۰۱۹۶ (نستعلیق مؤلف ۱۳ ق، گگ)

مناسک حج

فارسی، فقه امامیه. از ۲۰۰۰ ۳۰۲۲۸ (نستعلیق ۱۰ ق، نف)

مناسک حج

فارسی، فقه امامیه. از حسین بن حسن جیلانی جهت سلیمانقلی بیگ ۳۰۲۰۳ (نستعلیق ۱۲ ق، کامل. ظهر برگ اول یادداشت وقف به خط میر محمد تقی رضوی آمده).

مناقب امیر المؤمنین (ع)

عربی، اخبار. از ۲۰۰۰

۳۰۲۲۷ (نسخ حسن بن شیخ احمد احسایی ۱۲۲۵ ق، نل)

من لا یحضره الفقیه

عربی، اخبار. از شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱ ق)

۳۰۱۴۸ (نسخ ۱۰۷۰ ق برگ آخر اجازه علامه مجلسی به سید عزیزالله جزائری در شعبان ۱۰۷۳ ق موجود است).

مهیج الاشواق = معجون الهی

فارسی، عرفان، از آقا محمود بن محمد علی کرمانشاهی (- ۱۲۷۱ ق).

۳۰۱۶۰ (نستعلیق ۱۲۴۷ ق، کامل، نسخه مسوده اصلی مؤلف به شماره ۳۸ در کتابخانه جلیلی کرمانشاه موجود است).

نسبة الدوائر (رساله فی...)

فارسی، ریاضی. از ۹۰۰۰ تالیف: قرن ۱۱ ق.
 ۳۰۱۶۷ (نستعلیق ۱۳ ق. ۴ برگ)

نهاية الطب (- فی شرح المکتسب)

عربی، کیمیا، از شیخ ابوالقاسم محمد
 عراقی
 ۳۰۱۶۳ (نستعلیق ۱۳ ق، کامل)

النصوص (- فی تحقیق الطعه المخصوص)

عربی، عرفان. از صدرالدین محمد بن
 اسحاق قونوی
 ۳۰۱۷۶ (شکسته نستعلیق علی اکبر ۱۳۰۵
 ق ۱۶ برگ)

و با (رساله فی -)

عربی، طب. از محمد حسین بن نظر علی
 طیب
 ۳۰۱۹۵ (نستعلیق جامع، ۱۲۶۲ ق، ۵
 برگ)

نظم اللئالی

فارسی، تجوید منظوم. از سید ابوالقاسم
 قاری
 تاریخ نظم: ۱۰۶۱ ق.
 ۳۰۲۰۷ (نسخ ۱۲۷۴ ق. ۱۹ برگ)

وجودیه

فارسی، حکمت و عرفان، از سید
 نعمت‌الله جزائری (- ۱۱۱۲ ق)
 ۳۰۱۵۹ (نستعلیق محمد باقر، ۱۳۱۱ ق ۲
 برگ)

النهايه

عربی، فقه امامیه. از شیخ الطائفه محمد بن
 حسن طوسی (- ۴۶۰ ق)
 ۳۰۱۷۹ (نسخ مشکول ابوالرضا محمود بن
 بذر، ۱۹ شوال ۵۶۱ ق، موجودی: از
 اواخر جزء اول تا اواخر جزء دوم، نسخه
 در جمادی الاول ۶۹۷ ق توسط محمد بن
 جهیم قراة شده و زین‌الدین علی بن
 حسین بن مبارک نزد محمد یحیی بن
 احمد بن یحیی بن حسین بن سعید حلی
 مذلی در ۶۸۹ ق سماع کرده)

وصول حق (رساله -)

ر. ک. به: سیر و سلوک

وقف‌نامه منشی استرآبادی

فارسی، تاریخ. از میرزا مهدیخان منشی
 استرآبادی (قرن ۱۲ ق)
 ۳۰۱۶۸ (نسخ ۱۳ ق، ۴ برگ)

الجزء الثاني من كتاب النهاية

تصنيف الشيخ السعدي الحنف

محمد بن الحسن الطوسي رضي الله عنه

سمعنا هذا الحرف في دار النهاية رحمه صاحب كتاب اللغات
 له جمع محمد بن الحسن الطوسي من الله روحه للشيخ الاطلي
 لصلاح للعالم للعبير للشيخ الحسن بن سيار
 الولسطيه احسن لله بوجه وسنده وادبته في
 عني عن السيد الجدي محمد بن محمد بن عبد الله بن محمد بن الحسين
 شاحجه عن المصنف من الله ارواحهم فله وللشيخ
 شاولي على الشرايط اعهده من اهل العلم والعباد
 الفقير الى الله تعالى محمد بن محمد بن احمد بن الحسين بن سعيد الاطلي
 المحدث عن الامام للشيخ اطا الله اعاه في اي
 صلي الاخر من منه يسع ومان سماه باحمد بن محمد بن الحسين

سَنِيَّةٌ وَزِينَةٌ عَلَى الْيَدَيْنِ اِنْ لَمْ تَدْعُ إِلَى الْحَرَمِ اللهُ عَنْ وَجَلِّ عَلَيْكَ اِنْ سَمِعْتَهُمَا بَطَّاعَتَهُ
 فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ اِنَّهَا الدِّينُ اَسْوَا اذْ قُمْتَ اِلَى الصَّلَاةِ فَاتَّعَبُوا وَجُوهَكُمْ وَارْبَابَكُمْ اِلَى الْمَلَأُوا اَسْحُو
 بِرُؤْسِكُمْ وَارْحَلْكُمْ اِلَى الْكَيْسِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ اِذَا اَلَيْسَ الَّذِي كَفَرُوا فَتَضْرِبُ الرِّقَابَ وَرُفُ
 عَلَى الرِّجْلَيْنِ اِنْ يَتْلَاهُمَا فِي طَاعَتِهِ اِنْ لَمْ يَتْلُوهُمَا شِبْهَ عَاصٍ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا تَمْسَسْ
 فِي الْاَرْضِ مَرَجًا اِنَّكَ لَتَنَخَرُّوْنَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طَوْلًا كُلَّ ذَلِكَ كَانَ سِتْرًا
 عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى اَفْوَاهِهِمْ وَنُغْلِقُ اَيْدِيَهُمْ وَنُشَدِّدُ
 اَرْجُلَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُوْنَ فَاجْرَعْنَاهَا اِنَّمَا نَشَدُّ عَلَى صَاحِبِهَا يَوْمَ نَفْعِهِ هَذَا مَا رَزَقَ اللهُ نَبِيَّ
 وَرَبًّا عَلَى حِرَاجِكُمْ فَاِنَّكَ لَتَأْتِي وَاسْتَعْمَلَهَا بَطَّاعَتَهُ وَرِضْوَانَهُ وَايَاكَ اِنْ يَرَاكَ اللهُ فَتَذَكَّرُ
 عَنْهُ عَصِيًّا وَيُقَدِّرُ لِعَدُوِّ طَاعَتِهِ فَتَكُونُ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ وَعَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَالْعَمَلِ بِالْبِرِّ وَالزُّهْدِ
 فَرَابِضٍ وَسُورٍ اَعِيدَ وَحَدَّثَ لَهُ وَحَرِّمَ مَرَامِسَهُ وَنَهَى عَنِ التَّجَدُّدِ بِسِرِّهِ وَتَلَا وَنَسَبَ
 فِي بَيْتِكَ وَيَهْدِيكَ فَاِنَّ عَهْدَ مِنَ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اَلْحَقِّقْهُ فَهُوَ رَاجِعٌ عَلَى كُلِّ
 سَلْمٍ اِنْ يَنْظُرُ اِلَى كُلِّ يَوْمٍ فِي عَمَلِهِ وَلَوْ خَمِيسًا اَبْرًا وَعَلِمَ اَنْ هُوَ رَجُلٌ لِحَبِئَةِ عِدَّةِ اَلْبَارِئِ
 الْقُرْآنِ فَاِذَا كَانَ يَوْمَ نَفْعِهِ يَقَالُ لِقَارِي الْقُرْآنِ اِقْرَ اَوْ اَرِقْ فَلَا يَكُونُ فِي الْجَنَّةِ بَعْدَ السِّبْتِ
 وَالصَّدَقَاتِ اِنْ مَرَّ بِرَجُلٍ مَسْرُومٍ اَوْ طَوِيلِ الْجَنَابِ مَهْمَا مَوْضِعَ الْحَاجَةِ وَالْحَوْلِ وَلَا يَتَّقِي اَلْاَبَاتَةَ

العلی العظیم
 قد فرغ من تصویب کتاب من لایحضره الفقیه
 فی عشر الثانی عشر من العشر الأول فی عشر السابغ
 من عشر السابغ بعد الف

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
 آستان قدس رضوی

برای اطلاع از امر البرقیتم

المعتبر فی

الکتاب من لایحضره الفقیه فی عشر الثانی عشر من العشر الأول فی عشر السابغ من عشر السابغ بعد الف
 اما بعد فیکتبه فی السید الزین العاقل السقی الورع الاوفی فی السید
 السید زین العابدین وفتیته سیدنا بعد ان اخذ منی شفا من العلوم الدینیة وسمی فیها من الاحیاء المبرورین وهاهنا فی العبد المذنب المذنب
 علیهم جمیع ذنوبهم لا یستأذنه ان یروی عنی فی الکتاب الاربعة المجلدات وشرها من کتب الاحیاء المبرورین من الاربعة المجلدات وشرها من کتب
 الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین
 وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین وکتابه من کتب الاحیاء المبرورین

تذکره و نعم الله الرحمن الرحيم انا اعلمنا له الذکر فصلی فیہ ذکر و انوار

ان شائک هو انوار

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي منعه الاوهام ان تتأكل
 الاوهجوده و حجب العقول ان تتخيل
 ذاتها لا تستعمر تمدد بالبحر الذي ارتضاه
 من خلقه و اوجب قبوله على نفسه و اتمده ان
 لا الاله الا الله و حزن لا شريك و اتمده ان تمها
 عبده و رسوله شهادتنا ان ترفعنا
 القبول و تضاعفان العمل حص ميزان
 ترفعان سر و نقل ميزان توضعان فيه
 و بها الفوز بالحسنه و النجاه من النار و
 اجوار على الصراط فيما يشاهده و الولايه
 و التقوى و العمل الصالح تدخلون الجنة
 و بالصلوة على محمد و آله تتألمون البركه و الرحمة
 ان الله و ملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين